

АНАТОЛІЙ КАЧАН

**ПРОЩАННЯ
З ЛІТОМ**

З моря насуваються тумани
і пасуться вранці на сьєрні,
А губатий одуд вже встанне
б'є поклоши рідній стороки.

Попрацалось літо босомого
і пішло до Криму через міст.
Задивився сад іди на дорогу
і впусив на землю жовтий лист.

А. Качан

АНАТОЛІЙ КАЧАН

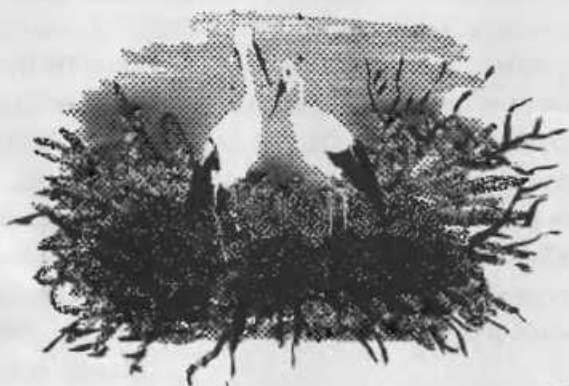
ПРОЩАННЯ З ЛІТОМ

Вірші

Для молодшого шкільного віку

Художник
Віктор Кузьменко

Передмова
Володимира Рутківського

Тетеньці Микитенко
на щастя і добра по ш-
ою з України.

Київ «Веселка» 1991

А. Качан
18.02.93р.

ББК 84
К30

*До книжки сучасного
українського поета увійшли
вірші про багатство рідної природи,
загадки, смішинки і скоромовки,
розраховані на кмітливість юних.*

Редактор
В. Й. КЛІЧАК

К 4803640202—131 151.91.
М206(04)—91

ISBN 5-301-00926-5

© Анатолій Качан, 1991
© Віктор Кузьменко, ілюстрації,
1991

ТЕПЛИЙ КРАЙ ПОЕТА

Знаю Анатолія Качана ще з молодих літ. Були ми тоді енергійні й затяті. Багато хто з наших товаришів писав вірші, оповідання, повісті, а дехто навіть і романи. І якось несподівано ми дізналися, що Анатолій Качан пише вірші для дітей.

Втім, несподіванкою це було тоді, років з двадцять п'ять тому. З огляду ж на сьогодні все сприймається інакше. Чи не перший з-поміж гурту ровесників він почав розуміти, що за тими глобальними проблемами, за тими БАМами, поворотами річок, дніпровськими рукотворними «калюжами» ми щось втрачаємо. Втрачаємо своє пракоріння, самотність, свою національну сутність... Анатолій Качан, повторюю, почав до цього доходити чи не першим з нас. А до кого ж звертатися, чию душу тривожити? Кому розповісти про найсвятіші куточки землі, котрі звалися батьківською хатою, своїм рідним краєм? Звісно кому — дітям.

Отож Анатолій Качан визначився як дитячий поет не випадково. Впадає у вічі те, що від його творів віє причорноморським степом і Чорним морем. Навіть Київ, до якого автор прикипів душею, зріднився з ним і не бачить нині свого буття без нього, — навіть Київ залишився десь осторонь його творчої уваги.

І це теж не випадково. Дитячі поети в основному пишуть про своє дитинство. Добре це чи погано, але так воно і є. Анатолій Качан теж не виняток з цього правила. Народився він 16 січня 1942 року в селі Гур'івці, що на Миколаївщині. В тих краях, де сині хвилі лиманів зустрічаються із зеленими хвилями степів. Звідси вийшло багато чудових хліборобів і мореплавців. І поетів теж.

Кому зустрічався морський корабель серед неозорого степу? В усякому разі, у тих, хто вперше це бачив, вражен-

ня залишалося надзвичайне. Ще б пак — таке металеве громаддя суне навпростець невідомо куди. А раптом розколеться земля перед його могутнім носом? А що, як витолочить всю пшеницю?.. І тільки коли підходиш ближче, все стає на своє місце. Звісно, ні в який степ корабель не завертає, пливе він, як одвіку плавають усі кораблі, водою. Просто річка протікає трохи нижче від пшениць.

Приблизно такі думки приходять, коли знайомишся з творами Анатолія Качана. На перший погляд ніби все просто. А загалом охоплює таке відчуття, ніби побачив уві сні свою далеку і майже забуту домівку.

Вміє Анатолій Качан кількома штрихами так змалювати цілісну картину, що вона постає перед очима, мов жива. Ось погляньте:

Стоять лише дві скирти в полі,
Мов кораблі на якорях.

Тепер ви надовго запам'ятаєте, на що схожі скирти в полі. Особливо коли до них прималювати якір, щоглу і капітанський місток.

А ось іще один малюнок:

І літо в нашій стороні
Тримає тільки павутинка.

Не знаю, як ви, а я бачу ту павутинку дуже виразно. І тепла вдячність зринає в душі, бо ж це для нас намагається вона втримати таку любу нам пору року.

Поезіям Анатолія Качана притаманна довірливо-лукава інтонація. Автор не присідає навпочіпки перед юним читачем. Вони рівні. Герой його віршів може залюбки побешкетувати і в халепу вскочити, але він вчиться і тому, як «кораблі із мандрів виглядять». Йому цікаво, чому у соняшників голови зав'язані косинками або з якого дива на груші повисли червоні яблука. Це романтик з чистою і довірливою душею. Недарма ж автор жартує:

Всі діти, знайдені в капусті,—
Це діти дядька Качана...

Анатолію Качану завжди щастило на дива. І в дитинстві, коли жив над Бугом. І пізніше, коли по закінченні Одесь-

кого університету викладав у школі, зокрема у дивному містечку Вилковому, що на Дунаї. Для тамтешніх дітей дивовижа є звичайним явищем. Ну де ж це бачено — кататися вулицями не на велосипеді, а на човні? А вони катаються на човнах і не бачать у цьому нічого дивного. Бо замість вулиць у Вилковому прокладені канали-єрики. Тож чи не у вилківських дітей навчився Анатолій Качан говорити про дивовижні речі, як про щось звичайне?..

Згодом поет працював у редакціях журналів «Піонерія» та «Барвінок». Тривалий час вів у «Вечірньому Києві» розділ для дітей під назвою «Кораблик». Нині він — один із засновників нового дитячого журналу «Соняшник».

А тепер, юний друже, клич братика чи сестричку і гортайте цю книжку далі. Вам, мабуть, кортить дізнатися, що ж то за теплий край і де його шукати? Або як гриб перетворюється у риб? І взагалі на вас чекає неабияка радість — радість знайомства з цікавим поетом і добрим товаришем.

ВОЛОДИМИР РУТКІВСЬКИЙ

Світанок року

Ще не розмерзлася земля,
А вже над борозною
Вітає жайворон поля
З весною молодою.

Гукаю в небо голубе
Я жайвору дзвінкому:
— А ми вітаємо тебе
З поверненням додому!

Проростай, зерно

Проростай, зерно,
Із землі:
Вже вернулись
Журавлі
І над полечком
Синя вись.
Проростай, зерно,
Не барись.
Знову зеленню
Вкрий лани,
Мідним колосом
Задзвени.
Проростай, зерно,
Виростай
На багатий наш
Урожай.

Веснянка

Цвірінь, цвірінь,
Іде теплінь
На іменини трав.
Готуй човни,
А сани кинь,
Бо сніг водою став.
А ще готуй
Ріллю м'яку,
Сівалки і зерно,
Щоб у дзвінкому
Колоску
Примножилось воно.

Свято абрикос

До ласкавого сонця,
Що прогнало мороз,
Відчинились віконця
На гілках абрикос.

Виглядають, як діти,
Із віконць в садах
Абрикосові квіти
З молоком на вустах.

Весняна пісня

Вже півень на воротях
Кричить: «Ку-ку-рі-ку!
Розквітла абрикоса
У нашому садку!»

Навколо абрикоси
Під музику бджоли
Взялися ми за руки
І пісню завели:

«Ой мати, біля хати
Уже весна стоїть!
Дозволь нам, рідна мати,
Ворота відчинить».

Цю пісню підхопили
Струмки-мандрівники,
Синиці-витівниці,
Шпаки-жартівники.

А з гілки абрикоси,
Що вранці зацвіла,
Тоненьким голосочком
Підспівує бджола:

«Ой мати, біля хати
Уже весна стоїть!
Дозволь нам, рідна мати,
Ворота відчинить».

До прильоту ластівок

Навесні, коли бузок
Хоче зацвітати,
Виглядає ластівок
Наша біла хата.

Ми подвір'я підмели,
Висіяли квіти,
А весні допомогли
Яблуні білити.

І розчистили струмок,
Що тече з діброви...
До прильоту ластівок
Все у нас готово.

Чайки над полями

Як повіє
Із Криму теплом,
Будить трактор
Поля за селом.
Цілий день
Із димком голубим
Білі чайки
Кружляють над ним.
І вирує
За плугом рілля,
Наче слід
Од гвинта корабля.

Зелений промінь

Зеленим променем весна
Повідмикала води,
А доторкнулась до зерна —
Зазеленіли сходи.

Відкрила очі сон-трава
І глянула із гаю:
Весна зозуль із рукава
На волю випускає.

Напившись талої води
І теплого проміння,
Гостей запрошують сади
На день свого цвітіння.

На городі

На городі, день при дні,
В голубій хустині
Садить мама навесні
Помідори, дині...

Ось до мами підійшов
Брат мій, говорійко:
— Що це садите ви знов?
— Огірки, Андрійку.

Тут Андрійко мимохіть
Замахав руками,
Далі каже:— Ну садіть,
Та не кислі, мамо.

Чайки

Ще берега матросам
Не видно з корабля,
А чайки стоголосо
Кричать: «Земля! Земля!»

До самого причалу,
Що жде гостей давно,
Як лоцмани бувалі,
Ведуть вони судно.

Дівчинка і море

Дівчинка в косинці голубій
Дивиться на море, на прибій.
А її довірливий Дунай
Гавкає завзято на курай—
На курай, що котиться з дібров
І стрибає з кручі стрімголов.

Спохмурнівши, дівчинка мала
Докорять собаці почала:
— Як тобі не соромно, Дунай,
Гавкати на вітер, на курай.
Ми прийшли до моря не гулять —
Кораблі із мандрів виглядять!
Скоро вже крізь шторми і туман
Вернеться наш тато-капітан,
Привезе корали чарівні,
Що ростуть в морях на глибині,
І велику мушлю, у якій
День і ніч наспівує прибій...

Лащитья до дівчинки Дунай,
Лапу подає їй: вибачай...
Потім разом дивляться вони,
Як махають веслами човни,
Як хапає чайка на льоту
Із води рибинку золоту.
Ген стоїть на якорі судно,
Ланцюгами міряючи дно.
За судном, як діти на воді,
Граються дельфіни молоді.
І черкає парус небокрай,
Наче лист від тата — зустрічай!

Цвітуть сади

Знову ростуть від кореня
Очерети з води,
І на чотири сторони
Рясно цвітуть сади.

Знову над нашим хутором
З хмари, що йде на Крим,
Склавши долоні рупором,
Пробує голос грім.

Знову летять метелики
На яблуневий цвіт:
«А відгадай, тремтелику,
В квітці якій дзвенить?»

Берегові вогні

Коли акацій буйний цвіт
Запах на березі крутому,
З далеких мандрів теплохід
Вертався поночі додому.

За бортом — хвилі ворони
І море в темряві гуркоче.
Та ось, як вогник у вікні,
Маяк заблимав серед ночі.

Він випромінював тепло,
До себе кликав крізь негоду,
І дужче битись почало
Залізне серце теплохода.

Світив цей вогник-трудівник
І моряку біля штурвала,
Але дивитися в той бік
Сльоза солона заважала.

Бо це горів для моряка
І цвів на вітрі, мов жарина,
Не просто вогник маяка,
А перший вогник України.

Пісні лісу

У травні ліс пісні співає
На сто, на двісті голосів.
Та ми з тобою добре знаєм,
Яку він зиму пережив.

Такі морози тут стояли,
Що у сніги ховався звір,
А на дубах кора стріляла
І рвалася, немов папір.

Перекликалися тут сови
І хуртовини голосні.
Та надійшла весна — і знову
Співає ліс дзвінкі пісні.

Шторм

Не видно ні чайки,
Ані корабля,
Бо море сьогодні —
Мов чорна рілля.
Це вітер, що пахне
Настоями трав,
Важкими плугами
Його розорав.

Я чув, коли вітер
Шептав до води:
«Орись, моя ниво,
І рясно роди.
Нехай виростають
В морській глибині
Червоні корали,
Перлини ясні».

Причал

— Пароплав, пароплав,
Де ти плавав, де бував?
— Нещодавно в теплім краї
Я на якорі стояв.

— Пароплав, пароплав,
Ти й на полюс запливав?
— Запитайте в мене краще,
Скільки бур я подолав.

— Пароплав, пароплав,
Скільки ж бур ти подолав?
— Запитайте в мене краще,
Як я в морі сумував.

— Пароплав, пароплав,
А за ким ти сумував?
— За оцим причалом, звідки
Я мандрівку починав.

Сині дні

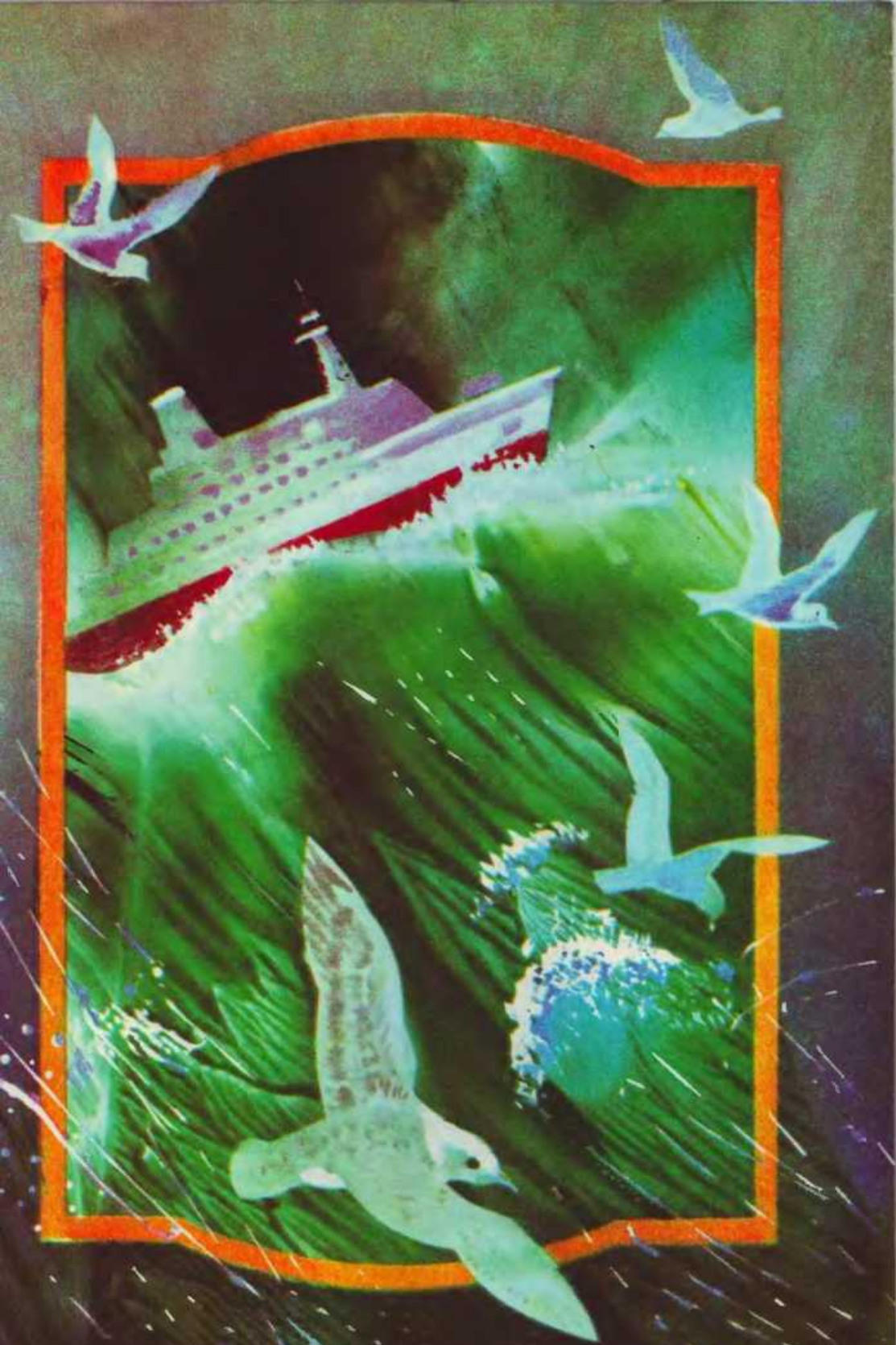
— Здрастуй, море!
Як тебе звать?
— Звать мене Чорним
За люті шторми.
— Чом же ти, море,
Синє в ці дні?

— Синє, бо небо
Скупалось в мені.
Синє тому,
Що зацвів і запах
Синій бузок
На моїх берегах.

Дерево над морем

Діждавшись літа
І тепла,
Над морем липа
Зацвіла.

Бджолу притягує
Той цвіт,
Мов стрілку компаса
Магніт.

Летючий корабель

Із року в рік навколо Сонця,
Мов корабель, пливе Земля.
Ми — юнги, юні охоронці,
Матроси цього корабля.

Тут батьківщина всіх народів,
Тут народились я і ти,
І Місяць — іграшка природи —
Над нами сяє з висоти.

Поглянь: під парусом зеленим
Пливуть на палубі Землі
Сусіди наші безіменні —
Дельфіни, зубри, журавлі.

Ставай на вахту разом з нами,
Пильнуй, щоб п'ять материків
Були сповиті не димами,
А синім диханням лісів.

Ти чуєш, — знов кує зозуля?
Ти бачиш, — вишня зацвіла?
Це до північної півкулі
Весна, як молодість, прийшла.

Зелений лист тремтить на гілці,
Мов стяг на щоглі корабля.
В навколосонячній мандрівці
Нехай щастить тобі, Земля!

Пісня хвилі

Колихає хвиля
У нічному морі,
Мов колиску, сейнер,
І на щоглах зорі:

«Спіть, рибалки, спіть,
Поки в морі сить,
Поки риба грає,
Вашу сіль шукає.
Будуть перевиті
Сріблом ваші сіті,
Стане у пригоді
Золота погода...»

Загойдала сейнер
Хвиля, наче мати,
А сама на берег
Покотилась спати.

Дві качки

А було колись і так:
Біля водокачки
Запитав мене моряк,
Чи боюсь я качки.

Я на дядька моряка
Гордо так дивлюся:
— Та я навіть гусака
Зовсім не боюся!

Що й казати, того разу
Я змолв дурницю,
Бо моряк мав на увазі
Качку-хитавицю —

Качку, котра на морях
Кораблі гойдає,
А не ту, що по ставках
Рясочку збирає.

Вітрила

Ввечері на берег
Вернуться вітрила
І складуть, як чайки,
Обважнілі крила.
Запитають строго
Їх старі причали:
— Ну розповідайте,
Де це ви гуляли?
— Вчили нас літати
Чайки стоголосі
Там, де Чорне море
З небом обнялося.

Портальний кран

У порту, коли світає,
Кран зарядку починає:

Піднімає для розминки
Трактор, наче соломинку,

І несе його помалу
До судна біля причалу.

Затаїв дихання трактор,
Хоч і мав крутий характер:

Сперечатись тут негоже —
В морі кран скупати може.

Свою силу і характер
На полях покаже трактор.

Повернення космонавтів

Вгорі над нами засвітилася
Зоря яскрава в небесах,
Чумацьким Шляхом прокотилася
І приземлилась у степах.

Відкрився люк, і всі помітили:
З зорі, що сіла на ріллі,
Зійшли в скафандрах небожителі
В обійми жителів Землі.

Сюрчав цвіркун про те, що сталося,
І навівав на серце щем.
Зоря вечірня розгоралася
У космонавта над плечем.

А гість із неба степом тішився.
І щоб згадати запах трав,
Він при ясному світлі місяця
Полин в долонях розтирав.

Місяць трав

Незчулась іволга, коли
Сади весняні відцвіли.
На землю червень завітав —
Святковий місяць буйних трав.
В цю пору навіть уночі
Скриплять у лузі деркачі,
Кує зозуля день при дні,
Сумні чомусь її пісні.
Та ось уже на сіножать
Коса унадилась гулять,
І перший стіг у царстві трав

Зозулю сиву налякав.
З тих пір задумливе «ку-ку»
Вже не лунало у садку.
Тоді ж у травах запашних
Деркач сховався і притих.
Навчив співать своїх дітей
І теж замовкнув соловей.
І тільки іволга руда
Ще грає десь коло гнізда
На флейті пісеньку свою
Для пташенят: «Я вас люблю..»

Перші кроки

Посилаючи з неба сигнали,
Космонавти в зорі вогняній
Над Землею так довго літали,
Що відвикли ходити по ній.

Ось прибув корабель із орбіти,
І невміло, як діти малі,
Вони заново вчаться робити
Перші кроки по рідній землі.

Квіти степу

Де варили бринзу чабани,
Забілів катран серед весни.

Де іржали коні, квітне мак,
Де копитом били — копитняк.

Де стогнала поночі сова,
Піднялась мохната сон-трава.

А де в жмурки гралися зайці,
Спалахнули сині чебреці.

Крилате насіння

Кружляє над нами
Насіння крилате,
Радіє насіння,
Що вміє літати.

Це клени високі
Із рідної гілки
Синів проводжають
В далеку мандрівку.

І згадують сумно
Дерева бувалі:
Колись і вони
Над землею літали!

— Ми знову знялись би,
Як наше насіння,
Та роки не ті
І тримає коріння...

Кружляє у небі
Насіння крилате,
Радіє насіння,
Що вміє літати.

Одна насінина
З кленової крони
Довірливо сіла
Мені на долоню.

І каже:— Я довго
Блукала над містом,
Але на асфальт
Не наважилась сісти.

Благаю, мій друже,
Якщо це не важко,
Візьми й посади мене
В землю, будь ласка.

Я виросту кленом
У нашому краї
І шумом зеленим
Тебе привітаю.

Зелена школа

Рано-вранці, як до школи,
Поспішають наші бджоли
До зеленої держави,
Де цвітуть і пахнуть трави.

Там, у заростях барвінку,
Чебрецю і материнки,
Вчаться бджоли ціле літо
Добувати мед із цвіту.

Цвіте шипшина

Розвидняється,
Розвидняється.
На шипшині цвіт
Розгорається.
Ніжні пахощі
Розливає,
Бджіл із пасіки
Виглядає.

Розвидняється,
Розвидняється.
Треті півні
Перекликаються:
«До схід сонця
Цвіте шипшина —
Значить, буде
Погожа днина».

«Кукурузник»

На краю аеродрому
Серед споришів,
Як метелик полохливий,
«Кукурузник» сів.

Навесні, коли спросоння
Засвистить байбак,
Покружляти над полями
Любить цей літак.

Де він в березні літає
З ранку дотемна, —
Пшениці та кукурудза
Встануть, мов стіна.

Обхідник колії

Ось іде обхідник,
Молотком
Дзенькає по рейках:
Бом!.. Бом!..
І на слух уважно
Вивіря,
Чи не розладналась
Колія.
Ні, не розладналася
Вона:
Колія настроєна,
Як струна.

Нельотна погода

Закрили кульбаби
Свій сонячний цвіт,
Із вуликів бджоли
Не рвуться в політ.

Сховалися птахи,
Нахмурився ліс.
Нельотну погоду
Нам вітер приніс.

Літак не бере
Пасажирів на борт,
Бо хмари закрили
Наш аеропорт.

У залі чекання
Ми сонця ждемо,
Четверту годину
Їмо «ескімо».

От-от на кульбабах
Відкриється цвіт —
На ясну погоду,
На дальній політ.

Полустанок

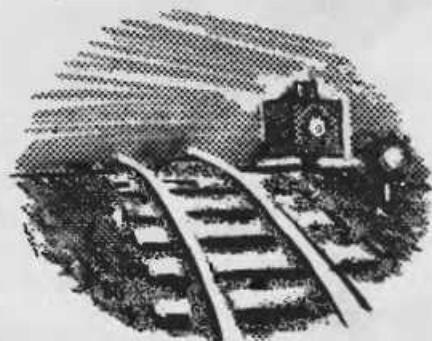
Здаля видніються у полі,
Як семафори, дві тополі.
Там тепловози кожен ранок
Вітають тихий полустанок.
Про щось важливе, інтересне
Перемовляються колеса.
Я поступово, поступово
Вчусь розуміти їхню мову.

Ось миготять біля перону
Брезентом запнуті вагони,
Дзвенить залізне полотно:
«Зер-но, зер-но...»

А ще за мить над залізницею
Запахло теплою живицею,
І чути в голосі коліс:
«Ліс-ліс, ліс-ліс...»

Коли ж по колії між стернями
Промчався поїзд із цистернами,
Чиїсь невидимі вуста
Шептали: «Наф-та, наф-та...»

Услід останньому вагону
Дивлюся довго я з перону
І на гудок від небокраю
Рукою знов і знов махаю:
«Прощай, прощай, мій тепловозе,
Нехай щастить тобі в дорозі!
Десь у путі під час стоянок
Згадай наш тихий полустанок».

Пора медозбору

Дві розвідниці-бджоли
В вулик звістку принесли:
При дорозі до села
Вранці липа зацвіла!
Хочеш меду — не зівай,
Швидше крила розправляй.
Мить — і липа край села,
Наче вулик, загула.

Сліпий дощ

Дозріли жито і пшениця,
Комбайн спішить на косовицю.
І, як навмисне, в день такий
Прийшов на поле дощ сліпий.

Йому кричать: «Не заважай
Збирати людям урожай!
Іди собі гуляти в лісі!»
А дощ пішов на сінокіс.

І тут йому не раді теж:
«Ти наше сіно зіпсуєш!
Іди собі на болота!»
А дощ вертається в жита.

Іде і журиться, що всюди
Женуть його із поля люди,
Хоча раніш не проганяли,
А скрізь, як гостя, зустрічали.

Грамофончики

Удосвіта під вікнами
Туркочуть голуби:
Відкрились грамофончики —
Рожеві й голубі!

А в синім грамофончику,
Де джміль пилок збира,
Дзвенить весела пісенька:
«Ту-ра-ту-ра-ру-ра...»

Сподобалась ця пісенька
Джмелю, бо через мить
В рожевім грамофончику
Гучніш вона бринить.

Відкрились грамофончики —
До школи нам пора.
Йдемо ми і співаємо:
«Ту-ра-ру-ра-ру-ра...»

Рибальське щастя

Мокне вудка-закидалка
В тихому ставочку,
А на березі рибалка
Сохне на пісочку.

Та зненацька під водою
Поплавець зникає,
Гнеться вудлице дугою,
Волосінь аж грає!

Біля берега рибина,
Що сазаном звалась,
Стрепенулась, мов пружина,
І — з гачка зірвалась.

Сам собі сказав невдаха:
«Не прогав нагоду!»
І, на жаб нагнавши страху,
Кинувся у воду.

І тепер уже рибалка
Мокне у ставочку,
Ну а вудка-закидалка
Сохне на пісочку.

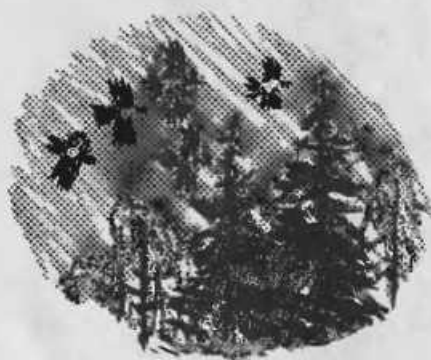
Клює

Узявши вудку, на ставок
Іду я стежкою крутою.
Дивлюсь — Микола, мій дружок,
Уже стовбичить над водою.
— Ну як діла? Клює чи ні?—
Питаю тихо я Миколу.
Микола хвалиться мені:
— Клює сьогодні, як ніколи:
Поки стеріг я поплавці,
Що на воді позавмирили,
З коробки клятї горобці
Усю наживку поклювали.

Дорога через ліс

Біжить-петляє, ніби лис,
Глуха дорога через ліс.
Мов невидимка чарівна,
У хащі кличе нас луна.
Та між дерев,
Між буйних трав
Ніхто із нас не заблукав.
Бо наш автобус знав цей ліс,
Як четверо своїх коліс.

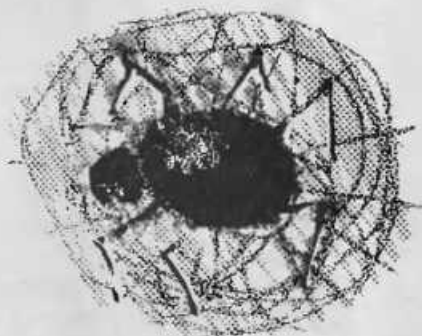
Рибальська казка

- Бусле, бусле, що несеш?
— Головешку.
— Звідкіля?
— Від рибальського вогнища.
— А для чого тобі головешка?
— Стерню палитиму.
— А навіщо стерню палити?
— Бо щось холодно стало.
— Це ж кінчається літо, бусле.
— А мені у вирій не хочеться.
— Як не хочеш у вирій, бусле,
То заходь до нашої хати:
Ми з тобою за довгу зиму
Навчимося буквар читати.

Павучок-рибачок

У зеленім верховітті
Павучок розкинув сіті.
Вранці робить перевірку,
А у сітях — що це? Дірка!

Від досади, від невдачі
Павучок ледь-ледь не плаче:
— Ай-я-я, така рибина
І втекла із павутини!

Перепілчине поле

Грає-котиться хлібами
Хвиля-самоцвіт,
І рука над колосками
Чайкою летить.

Від села до небокраю
Стежка нас веде.
Раптом поруч хтось гукає:
— Хто іде? Хто йде?!

Озираємось навколо —
Ні душі ніде.
Та лунає знов над полем:
— Хто іде? Хто йде?!

— Перепілко, в цій долині
Хазяйнуєш ти.
Тож дозволь нам по стежині
Поле перейти.

Обізвалась перепілка:
— Ну ідіть, ідіть,
Та глядіть пшеницю тільки
Не потолочіть.

Горнятка-двійнятка

— Звідкіль ви взялися,
Горнятка-двійнятка?

— З гончарного круга
Зійшли ми спочатку.

А потім нам пензель
Боки розписав,

І жар у печі
Своїм духом обдав.

— А хто ж вас, горнятка,
Із глини ліпив?

— Дівчатка-близнятка
З сім'ї гончарів.

Налився колос

Відхвилювалися поля.
На повен голос
Озався перепел здаля:
— Налився колос!
Тепер пильнуй, щоб сірником
Ніхто не грався...—
І сторож перепел пішком
В обхід подався.

А пшеницям нема ніде
Кінця і краю.
Ще день — і перепел дійде
До небокраю.
Кигиче чайка на льоту:
— Вернись негайно,—
В твою пшеницю золоту
Зайшли комбайни!

Вернувся перепел назад —
Нема пшениці!
Лише наметами стоять
В полях копиці...
Спасибі, стороже, прийшла
Пора спочинку.
Лети до нашого села
Справлять обжинки.

Налився колос

Відхвилювалися поля.
На повен голос
Озався перепел здаля:
— Налився колос!
Тепер пильнуй, щоб сірником
Ніхто не грався...—
І сторож перепел пішком
В обхід подався.

А пшеницям нема ніде
Кінця і краю.
Ще день — і перепел дійде
До небокраю.
Кигиче чайка на льоту:
— Вернись негайно,—
В твою пшеницю золоту
Зайшли комбайни!

Вернувся перепел назад —
Нема пшениці!
Лише наметами стоять
В полях копиці...
Спасибі, стороже, прийшла
Пора спочинку.
Лети до нашого села
Справлять обжинки.

Тихше, жаби

Тихше, жаби,
Ні гу-гу —
Ходить чапля
По лузі.
Щоб не сталося
Біди,
Наберіть
У рот води.

Сто кульбабент

Умовляла внучка бабу:
— Ой, не дмухай
на кульбабу,
Бо з кульбаби полетять
Сто малих кульбабент.

Дощові хмари

У долині, що біля яру,
Поливає капусту хмара.
А за хмарою хмареня
Поливає капустеня.

Кури насміхаються

Наш малий Іванко
Вранці не вмивається.
З нього біля ганку
Кури насміхаються.
А чому з Іванка
Кури насміхаються?
Бо вони щоранку...
В попелі купаються.

Флюгер полів

Знову сівалки в полях
Трудяться з ранку до ночі,
Знову на теплих вітрах
Жайвір у небі тріпоче.

Знаю: це він навесні
Співом поля засіває,
Щоб колосились пісні
Нашого хлібного краю.

Загадки

* * *

Паперовий кораблик щодня
Перевозить у трюмах знання.
Після плавання цей корабель
Повертається в рідний порт Фель.

(вгпня 'хпньбдріц)

* * *

Боюсь я вовка і лисиці,
Боюсь мисливської рушниці,
Тому від страху перед ними
Я сплю з відкритими очима.

(афїзрґ)

* * *

І солодкі, і корисні
Чорні грона в мене,
А червоні дуже кислі,
Бо іще зелені.

(впгродовґ)

* * *

А ось така загадка вам:
Люблю я все робити сам —
Сам розвантажую вантаж
І сам знаходжу свій гараж.

(рпхэомтґ)

* * *

Він так морозить,
Так старається,
Що сам
Від холоду
Здр-р-ригається.

(хпнчпгрогох)

* * *

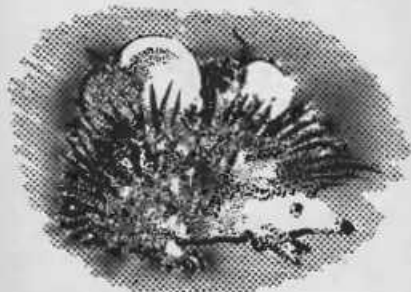
Стоїть красуня у полях,
Дітей тримає на руках.

(вдбдбжжх)

* * *

В тихе надвечір'я
З саду на подвір'я
Котиться колючина
В яблука закутана.

(жжґ)

Веселинки

* * *

Обережний, хитрий лис
До нори вечерю ніс.
Біг додому лісом лис,
Шелестів над лісом ліс.

* * *

Солоний вітер після зливи
Трусив щосили синю сливу.
Упала буква «Л» зі сливи —
І стала синя слива сива.

* * *

Я знайшов у лісі гриб,
А приніс додому ... риб.
Мабуть, десь поміж кущів
Букву «Г» я загубив.

* * *

Немов на батька рідний син,
На місяць схожий апельсин.
Мабуть, вночі, коли я спав,
Цей апельсин із неба впав.

* * *

Підкрутивши довгий вус,
Помаленьку
Загорає наш гарбуз —
Гарбузенко.
Не на пляжі, не на лоні природи,
А при світлі соняхів
На городі.

Куличок

Коло чаплиної дачі
Куличок маленький плаче:
— Скоро осінь, скоро осінь,
А у мене ноги босі.
Рогозові черевики
Ще на мене завеликі.
Босоніжки замалі —
Натирають мозолі.
А свої новенькі боти
Загубив я на болоті.
Ось повіс холод лютий,
А я зовсім неозутий...
— Не журися, це не лихо,—
Каже мама-куличиха.—
Поки тут настане осінь,
Ми у вирій подамося.

Херсонські кавуни

Обігнавши вітерець
Десь на полустанку,
До перону підійшов
Поїзд на світанку.

Звідкіля він — із Карпат
Чи з Полтави, може?
Пасажирські поїзди,
Мов дві краплі, схожі.

Та коли рябий кавун
Винесли з вагона,
Стало ясно без об'яв —
Поїзд із Херсона.

Це мені передала
Таврія дарунки.
Сонце вивело на них
Світлі візерунки.

Приморська осінь

По обидві сторони
Від мене
Одцвітає літо
В квітниках.
Яблуні в саду
Іще зелені,
Та нема вже яблук
На гілках.

З моря насуваються
Тумани
І пасуться вранці
На стерні,
А чубатий одуд
Вже востаннє
Б'є поклони
Рідній стороні.

Прощалось літо
Босоноге
І пішло до Криму
Через міст.
Задивився сад наш
На дорогу
І впустив на землю
Жовтий лист.

Ластівки

Ластівки над річкою
Носяться щодня:
Ластівка ластівку
З криком доганя.

З нами вони вирости
В місті на Дніпрі
І від нас навчилися
Цій веселій грі.

Хай собі купаються
В синій вишині,
Ластовині ігрища —
На погожі дні.

Як минеться літечко,
Крикнем ластівкам:
— Завтра вам до вирію
І до школи — нам!

Вересневі дні

Вже грім у хмарі
Не гримить
І в небі менше сині.
В передчутті зими
Тремтять
Сухе кукурудзиння.

Тремтять ставки
Серед полів,
Немов од землетрусу.
Лукає осінь
З комишів:
— Гиля у вирій, гуси!

А на капустяних
Грядках
Вже й паморозь біліє...
Як сонце літне,
У полях
В ці дні робота гріє.

Осінні поля

Охололи води і земля,
Сон бере натруджені поля.

На горбах у висохлий кулак
Заховав зернята дикий мак.

А поміж горбами в теплий край
Покотився колесом курай.

Ні душі в полях, лише димок
Лащиться, згортається в клубок.

То в село за синій горизонт
Поспішає трактор на ремонт.

Тихо-тихо трактор вуркотить,
Щоб свої поля не розбудить.

Випадок у гастрономі

У вітрині гастроному —
Поглянь:
Спить, згорнувшись у клубок,
Кіт Вусань.
Продавця,
Що за прилавком стоїть,
Запитав я,
Скільки коштує кіт.

Здивувався продавець,
Спохмурнів:
— Про яких це ти питаєш
Котів?
Що потрібно?
Говори без дурниць.
Ось, будь ласка,
Є цукерки «Киць-киць».

Несміливо
Розтулив я уста:
— Відпустіть
Мені з вітрини ката...

Посміхнувся продавець
В бік вікна:
— Я не можу
Продавати Вусаня.
Справа в тому,
Що вночі кіт оцей
Стереже наш магазин
Від мишей.

Рухомі краєвиди

На очах подаленіли
Береги Дніпра.
Поїзд, вирвавшись на волю,
Швидкість набира.

А назустріч, а назустріч
Рушили степи,
І біжать наперегони
За вікном стовпи.

Ген, під самим небокраєм,
В буйних пшеницях
Пропливають білі села,
Мов на парусах.

Між зеленими хлібами
Голубіє став;
Може, то уламок неба
У долину впав?

Ці рухомі краєвиди,
Синя далина
Ніби чимось прив'язали
Нас біля вікна.

Прив'язали й залишили
З степом віч-на-віч...
Як в тунель, заходить поїзд
З гуркотом у ніч.

Ще зими не видно

Ще зими не видно і в бінокль,
Ще цвіте при березі латаття.
Та вже вітер вищипнув листок
Із чуприни клена коло хати.

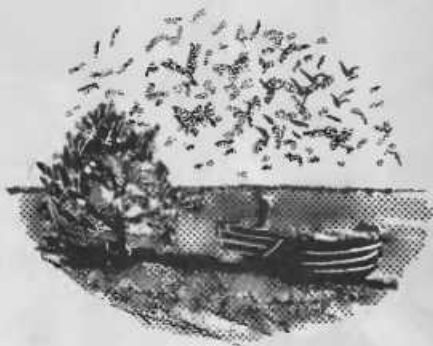
Виряджає літо в школу нас,
А бабуня осінь вечорами
В'яже рукавиці про запас,
Бо зима уже не за горами.

Ворота вирію

Вже переїхало з полів
Зерно у затишні комори,
І відчинились для птахів
Ворота вирію над морем.

Стоять останні теплі дні.
По селах справили обжинки,
І літо в нашій стороні
Тримає тільки павутинка.

Соняшники

Уже важка, як олово,
Роса за перелазами,
А в соняшників голови
Косинками зав'язані.

Косинками барвистими
І маминою хусткою —
Щоб горобці-пройдисвіти
Насіння не полускали.

Стоять вони і граються
У піжмурки, як діти:
На вітрі колихаються,
Наосліп ловлять літо.

В далекі мандри

Зібравши колос-урожай
І виглядівши квіти,
В далекі мандри за Дунай
Ішло червоне літо.

А біля нашого села
На відпочинок стало.
І вдруге вишня зацвіла,
Зозуля закувала.

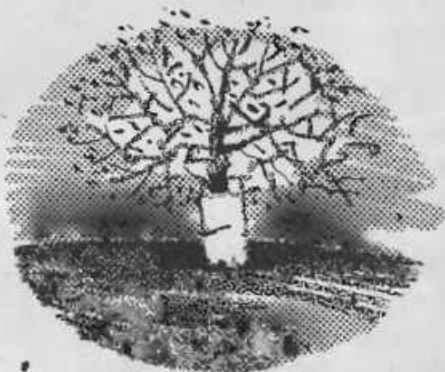
Та закувала вже не так,
А якось хрипло, глухо.
Відчув неладне щось байбак
І нашорошив вуха.

Обвів очима він луги,
Далеку переправу...
Та все мовчало навкруги,
Як в рот води набрало.

Сказав байбак: «Мабуть, мені,
Старому, це здалося...»
Стояли теплі, тихі дні —
Не літо і не осінь.

Стара осика

Так тихо
На білому світі,
А листя осики тремтить:
Вона так намерзлась за зиму,
Що й літо
Не може її відігріть.

Маяк-ревун

Устає туман з води,
Ловить судна в неводи.
Поховались береги —
Сивий морок навкруги.
Марно дивиться в туман
Сивий-сивий капітан,
Бо не видно з корабля,
Де земля.

«Гу-у-у!..— десь поруч загуло,
Аж морозом пройняло.—
Кораблі, пливить сюди,
Я вас виручу з біди
І на тихому ходу
В нашу гавань заведу...
Гу-у-у!..»

Знає будь-який моряк:
Це в порту гуде маяк.

Корабельні сосни

Дихнули холодом вітри,
І знов попід горою
Шумлять замріяні бори,
Як море в час прибою.

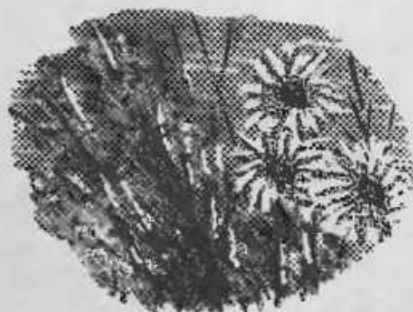
Шумлять, що літо вже пішло
На Крим, на тихі води:
Десь там на літо і тепло
Чекають теплоходи.

— Оце б податись і мені
Туди, де море грає,—
Жаліється сосна сосні,—
Та корінь не пускає...

Ще море тепле

Ще море тепле,
Ще сади
Не одягали шат червоних,
А вже ранкові поїзди
Привозять іній на вагонах.

У привокзальних квітниках
Жар чорнобривців дотліває,
І літо з айстрами в руках
Красуню осінь зустрічає.

Полюва дорога

Червоним золотом із груші
Останнє листя потекло.
Останній трактор з поля рушив,
А птиця стала на крило.

Давно відпахла медуниця,
У підземеллі спить ховрах.
Лише не спиться, не лежиться
Глевкій дорозі у полях.

Вона то журиться за колосом,
Що відшумів, немов прибій,
То пригадає перше колесо,
Що прокотилося по ній.

Було це літо урожайне:
Потоком сонячних краплин
Зерно із бункерів комбайнів
Текло у кузови машин.

Та відшуміла косовиця,
Тепер тут знову ні душі,
Хіба що заєць чи лисиця
Через дорогу пробіжить.

Куди не глянеш — пусто, голо
І на стерні, і по ярах.
Стоять лише дві скирти в полі,
Мов кораблі на якорях.

Надходять хмари-водовози
Із глибини рудих степів,
І дощ цілує на дорозі
Сліди людей і тракторів.

Теплий край

Над ланами, гей, над ланами
Пролітали гуси клинами.
За гусьми крикливими через гай
Подалася дівчинка в теплий край.

У гаю від крику ворони
Опадало листя червоне.
А за гаєм біля могили
Пастухи багаття палили.

Довелось малій мандрівниці
Завернуть до них, щоб погрітисья.

В пастухів знайшлися від зайця
У торбині хліба окрайці.
А до хліба — сіль, цибулина
І смачна картопля-жарина.

А іще знайшлись небилиці,
Як украли вовки рушницю,
Як на конях циганські діти
Доганяли червоне літо.

Аж надвечір з пучком калини
Поверталась вона в долину.
Пахло степом ситцеве плаття,
Пахли руки димом багаття.

Біля хати під яворами
Виглядала дівчинку мама.

Перепало б їй на горіхи,
Та сказала дівчинка тихо:
— Не гнівися, матінко, і не лай,
Я сьогодні бачила теплий край.

Автовокзал

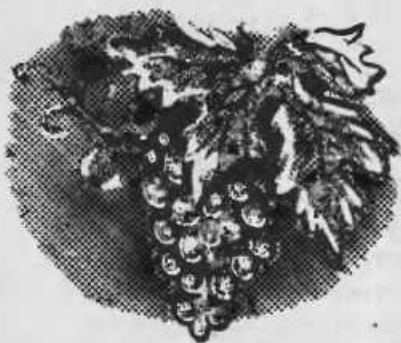
Чорніє ніч біля воріт
І дужче пахне липи цвіт.
Вже вікна гасить наш квартал,
Не спить лише автовокзал.

Немов на батьківський поріг,
Спішать сюди вогні доріг.
Везуть іздалеку вони
Книжки, цукерки, кавуни,

Із Криму — яблука смачні,
З Карпат — сопілки голосні.
Лунає раз у раз сигнал:
«Приймай гостей, автовокзал!»

Телеграма

Слухав птах
На дротах,
Як гуде
Телеграф.
Потім знявся,
Закричав:
— Телеграму
Я прийняв!
Передав телеграф,
Щоб ховався
Кожен птах,
Бо із півночі сюди
Йдуть великі холоди!

Щедре сонце

Ціле літо по краплині
Сонце ми збирали,
Обережно у корзини,
В кошики складали.

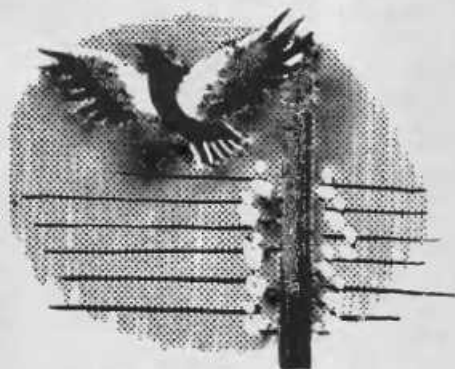
Зашуміли в косовицю
Ниви урожайні —
Це забили у пшениці
Крилами комбайни.

Трактори заскиртували
Сонячне проміння,
І над полем заблищало
Срібне павутиння.

Все тепло своє за літо
Сонце розгубило,
Ним земля тепер зігрита.
Відпочинь, світило!

Ще горять його краплини
В яблуках із саду,
В стиглих кетягах калини,
В гронах винограду.

Прилетіли омельохи,
Раді кожній гронці,
Заспівали в завірюху
Пісеньку про сонце.

Траляляй

Вже зозулі чорноброві
Полетіли за Дунай.
Залишився у діброві
Пересмішник Траляляй.
Траляляй гнізда не має,
В теплий край не відлітає.
Тільки й знає, що здаля
Все когось перекривля:
«Тра-ля-ля!..»

Гей, послухай, Траляляй,
Ти даремно час не гай.
Краще в дуплах до зими
Запасай собі корми.
Схаменися, скоро тут
Хуртовини загудуть.
Заметуть вони раптово
Лісосмуги і поля...
Відгукнулось у діброві:
«Тра-ля-ля!..»

Землемір

За зайцями через поле
Бігло перекотиполе,
А зайчат наздоганя
Пере-коти-поленя.

І зайчиха, й заєць-батько
Утікають без оглядки:
Задні ноги поспішають,
Аж передні обганяють.

А зайчата не злякались,
Зупинились, привітались:
— Здрастуйте, ви що за звір?
— Я не звір, а землемір!

Це я поле виміряю
Від села до небокраю,
Бо коли почнуть орати,
Важко буде виміряти.

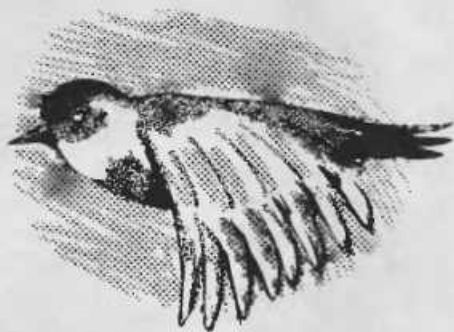
Прощання з літом

Усе щільніше тулиться до Бугу
Поголена косою сіножать.
Просвічуються наскрізь лісосмуги —
Сорочі гнізда можна рахувать.

За річкою, під самим небокраєм,
Гуртує осінь тисячі шпаків.
Ці хмари птиць, що небо закривають,
Примножились отут серед степів.

Примножилось зерно і стало колосом,
Хлібиною на нашому столі.
Співають села пісню на три голоси,
Четвертий голос — в небі журавлі.

Крихта хліба

З лісосмуг, де свищуть сніговиці,
Де не стало корму і тепла,
Перебрались лагідні синиці
У садки до нашого села.

В завірюху, ожеледь, морози
Стукають синиці у вікно,
З горобцями ділять на дорозі
Крихту хліба мерзлу і зерно.

Пригощав пташок я з годівниці
І почав нарешті відчувать,
Що для когось крихта — це дрібниця,
А для пташки — жить чи замерзать.

Гість зими

Ось і знову зима білоброва
Побілила поля і хати,
Заквітчала у іній діброву,
Через річку наводить мости.

Поспішає зима, поспішає,
Підганяє мороз, холоди:
Скоро, скоро з далекого краю
Рік Новий завітає сюди.

Під кружляння веселих сніжинок
Почали готуватись і ми,
Щоб зустріти при світлі ялинок
Найдорожчого гостя зими.

Листи із саду

Щодня через леваду,
Через кленовий міст
Шле яблунька із саду
Мені за листом лист.

Сьогодні на світанку
Дізнався я з листів,
Що яблунька-мерзлянка
Боїться холодів.

Із в'язкою соломи
Подався я у сад
І яблуньку знайому
Закутав аж до п'ят.

Щоб у зимову пору
На ніжнім стовбурці
Не обгризали кору
Морози і зайці.

Шле яблунька зимою
Останній лист мені:
«У гості із бджолою
Я жду вас навесні».

Ожеледиця

З гори скляної,
Через місток,
Біжить автобус,
Мов колобок.

Уздовж дороги
За небокрай —
Скляні дерева,
Скляний курай.

А серед поля,
Де сплять скирти,
Звисають низько
Скляні дроті.

Це скло іскристе
Під час забав
Складув Морозко
Повидував.

Пильнуй, водію,
Прогаєш мить —
І все навколо
Задзеленчить.

Забілили сніги

Ось і зима вже настала:
Там, де шуміли луги,
Там, де зозуля кувала,—
Знов забілили сніги.

Сніг у полях, на дорозі,
Снігом укриті хати...
Як тепер Діду Морозу
Наше село віднайти?

Вранці до гаю стежинку
Нам протоптати довелось,
Щоб і до нас на ялинку
Теж завітав Дід Мороз.

Зимовий сад

Сиджу я біля підвіконня,
Коли дивлюся — у садку
На груші... яблука червоні
Висять на самому вершку.

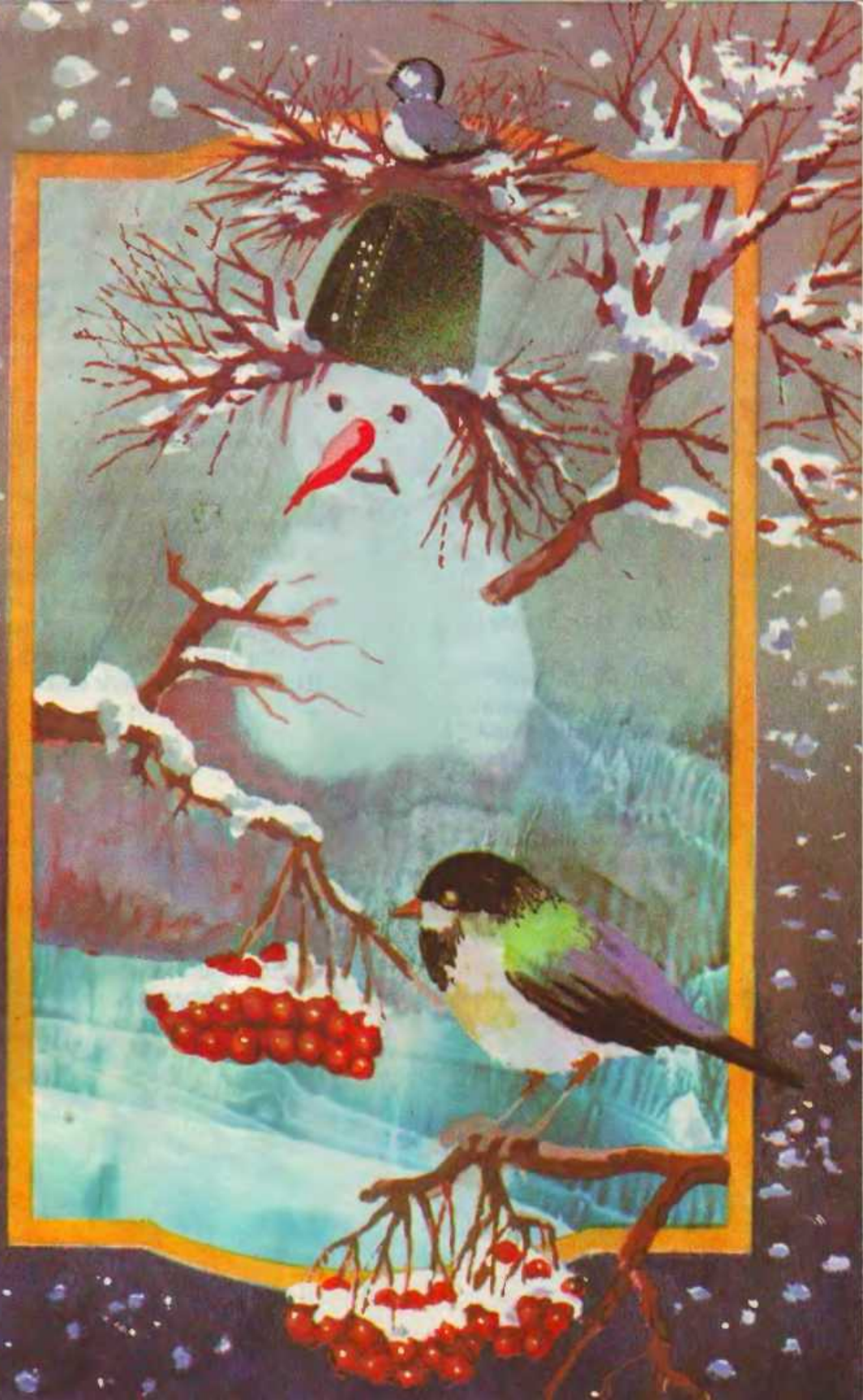
У сад вдивляючись пильніше,
Я довго голову ламав:
Так як же так, чому раніше
Цих яблук я не помічав?

Та от підвівся кіт-гульвіса,
На грушу глипнув, як сова,—
Червоні яблука знялися
І — полетіли! Ну й дива!

Взяв олівець я із пенала
І написав в календарі:
«Сьогодні вперше прилітали
До нас у гості снігурі».

Біле поле

Летів із річки на ставок
До друга в гості куличок.
Летів і пісеньку співав,
Як равлик зиму зимував.
Аж гульк — у полі під крильми
Лежать-білють килими.
Над полем декілька разів
Кулик по колу облетів.
І раптом жах його пройняв:
«Та це ж зима! Це сніг упав!»
І він із горя заквилив:
— Погиб, погиб серед снігів! —
Ішли ми полем до ставка
І ну втішати куличка:
— Дарма ти плачеш, друже наш,
Ось подивись і сам розваж:
Ну де це бачено, щоб сніг
Отак духмяно пахнуть міг
І щоб над ним гула бджола?
Це ж наша гречка зацвіла!

Морозко

Він для ворони
І снігурів
Калини грона
Підсолодив.
На вікнах квіти
Розмалював,
Щоб я за літом
Не сумував.

Два плюс два

Мені на долоню
Злетіли з хмаринки
Дві білі сніжинки
І ще дві сніжинки.
А разом виходить
Якась дивина —
А разом виходить
Краплина одна!

Солодкий сніг

Дід Мороз на ялинці
Роздавав нам гостинці.
А ми Діда Мороза
Частували морозивом.
Дід Мороз приховати
Здивування не міг:
— Вперше бачу, хлоп'ята,
Щоб солодким був сніг!

Зимові квіти

Дивні квіти
Розпустились
На шибках вікна.
Це Морозкові
Приснилась
Уночі весна.

Зелений острів

Лягла на землю біла тиша,
В Новому році — все нове.
Снігами січень око тішить,
Але морозом вухо рве.

Вже поховались від морозу
Під кучугурами в садку,
Немов ведмеді у барлозі,
Кущі смородини, бузку.

Та як зелений острів літа,
Стоїть сосна за ворітьми,
Хоч їй і сумно зеленіти
Одній у таборі зими.

Я протоптав по білій тиші
Рипучу стежку до сосни:
Удвох нам буде веселіше
Дозимувати до весни.

Зима буде літо

Прилетіли сніговиці
З краю снігурів,
В'яжуть білі рукавиці
Для сніговиків.

Над полями, де похмуро
Спить озимина,
Намітають кучугури
Білого зерна.

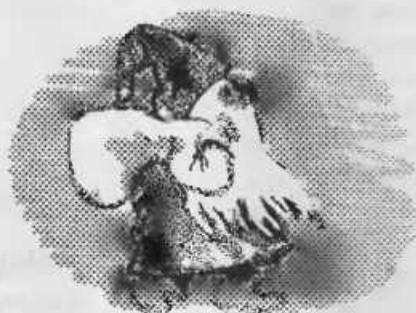
Обгороджують валами
Села і сади,
Бо уже не за горами
Грізні холоди.

Це зима буде літо
В нашій стороні:
Більше снігу —
Більше й цвіту
Буде навесні.

Новорічна пригода

В нашу хату зайшов уночі
Дід Мороз із мішком на плечі
І говорить: «Із темних дібров
Я до вас дуже довго ішов...»
А мене бере сумнів чогось:
Хто насправді оцей Дід Мороз?
Може, він не із темних дібров,
А з бюро добрих послуг прийшов?
Дід Мороз ці думки відгадав,
Та ні слова мені не сказав.
Він лише мені руку потис —
І я інесем білим обріс.

Співучий лід

Річка сховалась — була і нема,
Замурувала річку зима.

Там, де рибалки сипали сіть,
Можна сьогодні пішки ходить.

І розглядати щуку на дні,
Наче крізь чисту шибку в вікні.

Там, де недавно латаття цвіло,
В гості побігла стежка в село.

І розмальовують лід ковзани
Там, де гойдала хвиля човни.

Січень надворі, а для дітей
Тьохкає крига, мов соловей.

Зміст

РУТКІВСЬКИЙ В. Теплий край

поета 5

СВІТАНОК РОКУ	8
ПРОРОСТАЙ, ЗЕРНО	8
ВЕСНЯНКА	8
СВЯТО АБРИКОС	8
ВЕСНЯНА ПІСНЯ	9
ДО ПРИЛЬОТУ ЛАСТИВОК	9
ЧАЙКИ НАД ПОЛЯМИ	9
ЗЕЛЕНИЙ ПРОМІНЬ	10
НА ГОРОДІ	10
ЧАЙКИ	10
ДІВЧИНКА І МОРЕ	12
ЦВІТУТЬ САДИ	13
БЕРЕГОВІ ВОГНІ	13
ПІСНІ ЛІСУ	13
ШТОРМ	13
ПРИЧАЛ	14
СИНІ ДНІ	14
ДЕРЕВО НАД МОРЕМ	14
ЛЕТЮЧИЙ КОРАБЕЛЬ	16
ПІСНЯ ХВИЛІ	17
ДВІ КАЧКИ	17
ВІТРИЛА	17
ПОРТАЛЬНИЙ КРАН	17
ПОВЕРНЕННЯ КОСМОНАВТІВ	18
МІСЯЦЬ ТРАВ	18
ПЕРШІ КРОКИ	20
КВІТИ СТЕПУ	20
КРИЛАТЕ НАСІННЯ	21
ЗЕЛЕНА ШКОЛА	21
ЦВІТЕ ШИПШИНА	21
«КУКУРУЗНИК»	22
ОБХІДНИК КОЛІЇ	22
НЕЛЬОТНА ПОГОДА	22
ПОЛУСТАНОК	24
ПОРА МЕДОЗБОРУ	25
ГРАМОФОНЧИКИ	25
СЛІПІЙ ДОЩ	25
РИБАЛЬСЬКЕ ЩАСТЯ	26
КЛЮЄ	26
ДОРОГА ЧЕРЕЗ ЛІС	28
РИБАЛЬСЬКА КАЗКА	28
ПАВУЧОК-РИБАЧОК	28
ПЕРЕПЛЧИНЕ ПОЛЕ	29
ГОРНЯТКА-ДВІЙНЯТКА	29
НАЛИВСЯ КОЛОС	30

ТИХШЕ, ЖАБИ	32
КУРИ НАСМІХАЮТЬСЯ	32
СТО КУЛЬБАБЕНЯТ	32
ФЛЮГЕР ПОЛІВ	32
ДОЦОВІ ХМАРИ	32
ЗАГАДКИ	33
ВЕСЕЛИНКИ	34
КУЛИЧОК	34
ХЕРСОНСЬКІ КАВУНИ	34
ПРИМОРСЬКА ОСІНЬ	36
ЛАСТИВКИ	36
ВЕРЕСНЕВІ ДНІ	37
ОСІННІ ПОЛЯ	37
ВИПАДОК У ГАСТРОНОМІ	37
РУХОМІ КРАЄВИДИ	38
ЩЕ ЗИМИ НЕ ВИДНО	38
ВОРОТА ВИРІЮ	40
СОНЯШНИКИ	40
В ДАЛЕКІ МАНДРИ	40
СТАРА ОСИКА	41
КОРАБЕЛЬНІ СОСНИ	41
МАЯК-РЕВУН	41
ЩЕ МОРЕ ТЕПЛЕ	41
ПОЛЬОВА ДОРОГА	42
ТЕПЛИЙ КРАЙ	44
АВТОВОКЗАЛ	45
ТЕЛЕГРАМА	45
ЩЕДРЕ СОНЦЕ	45
ТРАЛЯЛЯЙ	46
ЗЕМЛЕМІР	46
ПРОЩАННЯ З ЛІТОМ	46
КРИХТА ХЛІБА	48
ГІСТЬ ЗИМИ	48
ЛИСТИ ІЗ САДУ	49
ОЖЕЛЕДИЦЯ	49
ЗАБІЛИ СНІГИ	49
ЗИМОВИЙ САД	50
БІЛЕ ПОЛЕ	50
МОРОЗКО	52
СОЛОДКИЙ СНІГ	52
ДВА ПЛЮС ДВА	52
ЗИМОВІ КВІТИ	52
ЗЕЛЕНИЙ ОСТРІВ	53
ЗИМА БУДУЄ ЛІТО	53
НОВОРІЧНА ПРИГОДА	54
СПІВУЧИЙ ЛІД	54

Літературно-
художественне видання

Качан Анатолій Леонтівич

ПРОЩАНИЕ С ЛЕТОМ

Стихи

(На українському мові)

Для молодшого шкільного віку

Художник

Кузьменко Віктор Васильович

Предисловіє

Рутківського Володимира Григорійовича

Київ «Веселка»

Художній редактор Д. П. Присяжнюк

Технічний редактор С. І. Павлюк

Коректор І. Ю. Павлюк

ИБ № 5633

Здано на виробництво 28.10.90.

Підписано до друку 19.04.91.

Формат 70×100/16. Папір офсетний № 1.

Гарнітура таймс. Друк офсетний.

Умовн. друк. арк. 4,55. Умовн. фарб.-відб. 19,5.

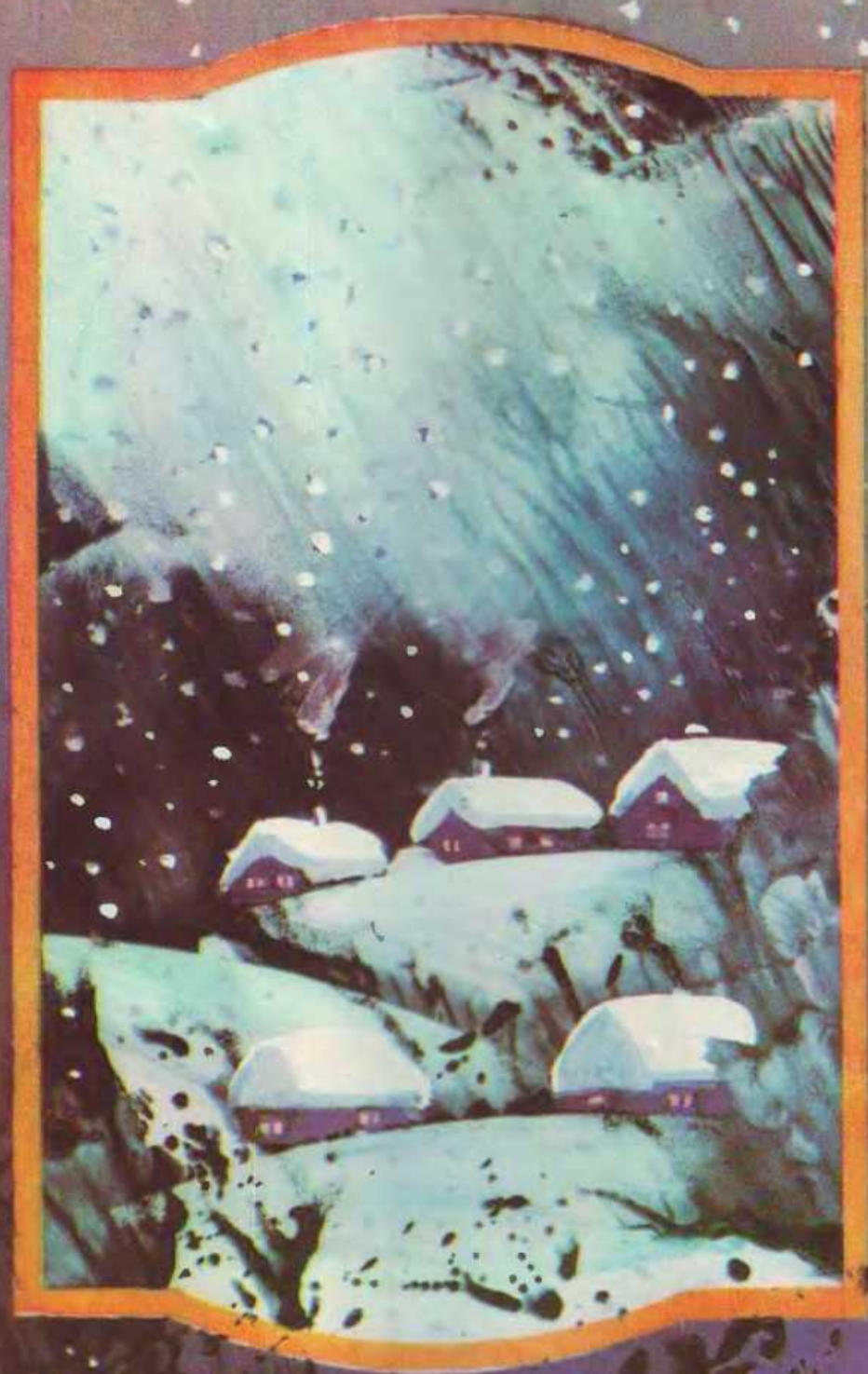
Обл.-вид. арк. 4,45. Тираж 108 000 пр.

Зам. № 0—3796. Ціна 1 крб. 20 к.

Ордена Дружби народів видавництво «Веселка»,
254655, Київ, МСП, Мельникова, 63.

Головне підприємство республіканського
виробничого об'єднання «Поліграфкнига»,
252057, Київ-57, Довженка, 3.

1 крб. 20 к.

